

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Csibra Zsuzsanna

MESÉK A TERMÉSZETFELETTIRŐL

A zhiguai jelentősége a klasszikus kínai irodalomban

habilitációs tézisek

Budapest
2018

I. A témafelvetés indokoltsága

A habilitációs dolgozatként benyújtott, *Mesék a természetfeletről. A zhiguai jelentősége a klasszikus kínai irodalomban* című tanulmánykötet a kínai irodalom klasszikus korszakában kevésbé értékelt, de az elbeszélő irodalmi hagyomány alakulása szempontjából nagy hatású és jelentőségű szövegek bemutatására vállalkozik. Ezek a művek a klasszikus hagyomány szerint is megbecsült, hivatalosan is elismert írásokkal egyidőben keletkeztek. A kínai irodalmi hagyományban így kialakulhatott egy nem kanonikus, a klasszikus értékeket és a politikai célokat, didaktikus elveket nem követő irányvonal, amely elméleti megalapozottságát tekintve a szerzők egyéni szemléletmódjából táplálkozott, narratívája pedig az írásbeli hagyomány perifériájára szorult szövegekből építkezett. Ezek jórészt olyan történetek voltak, amelyek üzenetei nem a hivatalos, konfuciánus értékítéletet közvetítették, illetve olyan megközelítést alkalmaztak, amelyek kívül estek a normatívnak és elfogadhatónak tartott szövegek körén.

A kínai prózairodalomban az alternatív valóság megragadására és ábrázolására a *zhiguai*ként (志怪 rendkívüli dolgokról szóló történet) emlegetett történetek váltak népszerűvé. A kifejezés kultúrtörténeti fogalomból vált irodalmi kategóriává, azokat a jelenségeket foglalta egybe, amelyekre nincs hivatalosan elfogadott magyarázat, azaz valamilyen szempontból anomáliának tekinthetők. A tanulmány nyomon követi, mely írásművekben és milyen kontextusban bukkant fel ez a kifejezés, amely végül jól megkülönböztethető, narratív szövegek összefoglaló elnevezése lett.

A nyugati szakirodalomban a téma kapcsán kibontakozott tudományos diskurzus a *zhiguai* jelentőségét a fikció relációjában ismeri fel, amelyben a műfajként definiált szövegfajta ismertetőjegyeit leginkább a valóságfeletti dolgokhoz kötődésében határozza meg. A kutatások két fő irányba sorolhatóan közelítik meg a *zhiguai* mibenlétét, és keresik a támpontokat a szövegtípusok elemzéséhez. Az egyik megközelítési mód szerint a hiteles és a megbízhatatlan források vagyis az igaz és a hamis dokumentáció kettősségében látják kibontakozni a *zhiguai* hagyományát, míg a másik irányvonal képviselői a konfuciánus kritika szemszögéből tesznek különbséget kanonikus és apokrif között, vagyis ami rendkívülisége folytán nem illeszthető kontextusba, az nem kívánatos a hivatalos felfogás szerint. A téma legutóbbi átfogó elemzése Zhao Xiaohuan monografikus művében, a *Classical Chinese Supernatural Fiction: A Morphological History* (Chinese Studies, vol. 44. Lewiston: Edwin Mellen Press, 2005. xii, 401 p) című kötetben összegződik. A szerző a *zhiguai* történeti fejlődését szakaszokra bontva értelmezi, amelynek során felvázolja a műfaj kiteljesedésének ívét. Könyvének második

részében a kínai irodalom kontextusán kívülre helyezi vizsgálódásának fókuszpontját.¹ A mese morfológiájának modellje a kínai *zhiguai* esetében számos tisztázandó kérdést vet fel, amely egyaránt érinti az egyes mese- és történettípusok megkülönböztetését illetve a történetek evolúciójának problémáját, vagyis a történetek folytonos újrakeletkezése tudatos alkotói szándék eredménye-e, vagy pedig az orális hagyomány működését tükrözi.

A kötet fejezeteiben elemzett irodalmi alkotások értékét az adja, hogy szerzői a széles körben ismert mese- és legendakörökből válogatva, koronként eltérő stílusbeli és irodalmi igényességgel a számtalan szövegvariánsból újat alkottak és beemelték ezeket a történeteket az irodalmi szövegek körébe. A történetmesélés népszerűsítőjeként az írástudói réteg a szórakoztató időtöltésre alkalmas mesék szakavatott és igényes tolmácsolójává vált, miközben a narratív irodalmi tendenciák egyre inkább elfogadott jelenségként alakították a többnyire fikatív történeteken alapuló elbeszélés- és regényirodalmat.

A kötetben elemzett történetek a korai, 4. századtól népszerűvé váló *zhiguai* műfajában született meséktől a Tang-korban (618–907) kedvelt *chuanqi* (傳奇 szó szerint: a furcsaságok áthagyományozása, mesék) elbeszéléseken keresztül jutnak el a klasszikus mesék hagyományát kiteljesítő kísértethistóriáig, amelyek Pu Songling (1640–1715) életművében kaptak kitüntetett helyet. A híres kínai regények pedig nem jöhettek volna létre, ha az apokrifnak tekintett szövegforrások nem épültek volna be az elbeszélő irodalmi gyakorlatba, és nem fejtették volna fel a mesék és mondák néphagyományig vezető szövedékét.

A kötet azokra a kapcsolódási pontokra igyekszik rávilágítani, ahol a hivatalos történetírás informális jegyeket mutat, illetve ahol a fikció a valóságról alkotott ismeretekként tűnik fel. A szövegek kiválasztását kettős cél motiválta, elsősorban a *zhiguai* mibenlétét kísérli meg segítségükkel körvonalazni, másodsorban pedig olyan tematikai összefüggésekre kívánja ráirányítani a figyelmet, amelyek jól prezentálják a korokon átívelő intertextualitás működését. A teljesség igénye nélkül azokat a *zhiguai* szövegek kerülnek a vizsgálat fókuszába, amelyek variánsai jól kirajzolódnak a műfaj történetében utalva ezzel a koronként változó irodalmi ízlés és alkotói gyakorlat befolyására.

---

¹ Vladimir Propp (1895–1970) orosz népmesékre alkalmazott morfológiai modelljét veszi alapul. Kritikusai, pl. Huntington, arra hívják fel a figyelmet, hogy az efféle irodalmi terminusokon, nyelveken, kultúrákon átívelő vizsgálat óvatosságot, odafigyelést igényel.

II. Szövegtípusok, irodalomkoncepciók a klasszikus kínai prózában

A kínai prózairodalom gyökereit a dokumentáló jellegű szövegtípusokban találhatjuk meg, amelyek a történelmi folytonosság igényével jegyezték fel fontos eseményeket, és örökítették meg a kultúra alapjait képező rítusokat, dalokat és táncokat. A periodikus történelemszemlélet következtében a kínai civilizáció története a múlt folytonos újraértelmezésének a története is, a dinasztiaváltások pedig ennek a folyamatnak a mérföldköveiként foghatók fel. A politikai hatalomváltások következményeként az éppen uralmi helyzetbe kerülők igyekeztek pozícióik megerősítését biztosítani, ennek egyik eszköze a korábbi hatalom ellehetetlenítése és egy új politikai ideológia meggyökereztetése volt. A klasszikus civilizáció nyomait őrző szövegek jelentősége megnövekedett, az abban foglaltak magyarázata pedig új szintre emelte a történelmi és kulturális hagyományok értelmezését, a szövegek politikai célzatú, de filológiai eszköztárat igénylő rendszerezését.

A hivatalosan elfogadott, a császári hatalom szempontjából üdvösnek tartott irodalmi kezdeményezések támogatást kaptak, azok viszont, amelyek az egyéni ízlésvilágnak és motívációknak kívántak megfelelni, gyakran háttérbe szorultak. A kínai irodalom történetében számtalanszor megállapítható, hogy az adott korszak újabb jelenségei, irodalmi ambíciói csak a következő dinasztia uralma alatt kaphattak kellő figyelmet, amikor is az aktuális hatalom részéről nem jelentkezett semmiféle hátráltató tényező, legyen az éppen a cenzúra működése, vagy egyszerűen csak az olvasóközönség megosztottsága.

A hivatalostól eltérő, a másik oldalt képviselő, a hatalomból kiszorult vagy azzal önként szembeforduló írástudói álláspont nélkül nem alakulhatott volna ki a realitásokat a szürreálissal szembesítő írói-alkotói magatartás, amelynek eredményeként a kínai irodalmi hagyományban a líra egyeduralmát a próza elkezdhette ostromolni. Legyőzni vagy csak magaslataiba emelkedni ugyan nem tudott, de kivívta az írástudói réteg figyelmét, aminek következtében a narratív prózai művekre már mint irodalmi értékekre lehetett tekinteni. A költészethez kapcsolt teremtő-alkotó folyamatok analógiájára az írástudó szuverén, zárt világa a próza keretein belül is megszólalhatott, utat nyitva a képzelet, a fantázia és az ihlet számára.

A Han-kortól (i. e. 206–i. sz. 220) kezdve egyre inkább tanúi lehetünk az irodalom elméleti és módszeres vizsgálatának, amely megalapozta az írott hagyomány újabb szempontú feldolgozását. A kínai próza irodalmi alkotásainak néhány jelentős darabja éppen az irodalomelmélet témájában kifejtett gondolataival vívta ki a későbbi korok megbecsülését, és alkotott maradandót. Az irodalomkritikai írások esztétikai látásmódjának bemutatása szorosan összefügg az alkotók írástudói attitűdjének elemzésével, gondolataik nem alkotnak

irodalomelméleti rendszert, sokkal inkább értelmezhető irodalmi diskurzusokként a követendőnek vélt esztétikai normákról. Ennek következtében az irodalmárok szabadabban fejthették ki meglátásaikat, szubjektív elemekkel gazdagíthatták értekezéseiket, amelyben teljes műveltségükkel és személyiségükkel jelen voltak. Személyes érdeklődésük a témában rendkívüli motivációt jelentett számukra a téma körüljárásában, épp ez az aspektusa erősítette az irodalomkritikai írások gyakorlatias szemléletmódját az elméletrendszerek felállítása helyett. Útmutatásaikat a legkülönbözőbb műfaji keretek között adták közre, gyűjteményes munkák előszavaiként vagy klasszikusokhoz fűzött kommentárokként, dinasztikus történetírások fejezeteként, személyes levelezésben vagy filozófiai vitairatokban, sőt akár esszében vagy költeményekben is megjelenhettek.² Az írásművek fókuszában a legtöbb esetben a líra áll, de az írásbeliség kérdésének általános kérdéseire adott válaszok minden írásformára és irodalmi műfajra, beleértve a prózai műfajokat is, érvényesek. Gyakran nem is állnak meg az írásbeli kultúra határainál, hanem minden művészeti tevékenységre kiterjesztik érvényességüket, akár festészetről, zenéről vagy táncról legyen szó, azaz az önkifejezés legszélesebben értelmezett formáit is mind egy kérdéskörbe vonják.³ A klasszikus értékrendnek megfelelő nyelvhasználat és szövegalkotás alaptételén kívül az irodalomról való gondolkodás másik fontos sarokköve, hogy a szövegek jelentése több, mint a szó szerinti olvasat. A *yan wai zhi yi* (言外之意) fogalma, vagyis a közlésen túli vagy azon kívüli jelentés lehetősége a *Hanshuban* (漢書 A Han-dinasztia történelemkönyve) jelent meg először, majd a hermeneutikus szövegkritika alapját képezte.⁴ Az átlátható, világos szövegalkotás ideálja a szöveg hermeneutikai értelmezésével kiegészítve látszólag ellentmondásos módon a klasszikus irodalomesztétikai felfogás két fő elvét testesítette meg.

A hagyományos szemlélet igazságának megkérdőjelezését a taoista filozófusok fogalmazták meg először, a Laozi és a Zhuangzi szövegei szembesítették az olvasót a szavak korlátozott és csalóka közlésértékével,⁵ utalva a retorikai fogásokat kitűnően ismerő, vitatkozó filozófiai irányzatok képviselőire, akik tudományuk teljes birtokában egymásnak ellentmondó állításokról is képesek voltak meggyőzni a hallgatóságot vagy az olvasókat. A Laozi 81. fejezetének szállóigészerű állítása, a 信言不美, 美言不信 (*xinyan bu mei, meiyen bu xin*, A hitelt érdemlő szavak nem szépek, a szép szavak nem megbízhatóak) a nyelvi-logikai szinten létező igazságok limitált érvényességét hirdette. A két, egymással szembenálló tábor a

---

² Levy, 2001, 916.

³ Levy, 2001, 918.

⁴ Gu, 2005, 47.

⁵ Gu, 2005, 107.

hagyományos, konfuciánus értékeket szem előtt tartó és a kötöttségekből kitörni vágyó, haladó eszméket valló irányzat egyszerre ható befolyása kezdettől megosztotta a teoretikusokat. Mindkét irányzat azonban hajlandóságot mutatott az alkalmazkodásra a taoisták szkepticizmusához, amelytől a későbbiekben felerősödő buddhista nézetek elfogadásáig jutottak, amely a nyelv illuzórikus természetét hangsúlyozta.

A jelentős irodalomelméleti írások hasznos kézikönyvek, amelyek gyakran nemcsak leírják, hanem előírják az alkotás folyamatának legfontosabb mozzanatait és feltételeit. Az irodalmi diskurzusok másik fontos hozadéka a szerzők által példaként összegyűjtött művek kötetbe rendezett kiadása, ami pontosan mutatja, milyen műalkotásokat tekintenek irányadóknak. Az irodalomkritikai értekezések tehát az irodalom legbenső köréhez tartozó tevékenységként fejtették ki ízlés- és stílusformáló befolyásukat, nem függetlenítették az irodalom értelmező kritikai mozzanatát sem a kultúrától, sem a történelmi események hatásától, és különösen nem szakadtak el a művészet alkotói folyamatától.

Az egyéni útkeresés korai, filozofikus írásaiban a kínai filozófia nagy mestereinek eszméit láthatjuk kibontakozni, ami nemcsak a filozofikus gondolatok, hanem az esztétikai látásmód kiteljesedésének is alternatív utakat mutatott. Zhuangzi írásaiban a szabad gondolkodás és önkiteljesítés addig szokatlan formái valósultak meg, amelyek egyaránt táplálkoztak a mitológiai hagyomány egyéni értelmezéséből és az életről alkotott elképzelések egyéni meglátásaiból. Ezek az írások a szellem felszabadításának és a szubjektív lehetőségek kihasználásának fontosságára irányították a figyelmet, és az írástudók számára alternatív szövegalkotási módokat kínáltak fel a kanonikus szövegkorpusszal szemben.

A hivatalos történetírói változatok mellett megjelentek olyan szövegek is, amelyek a kanonizált szövegkorpusz körén kívül rekedtek, de amelyek irodalmi-művészi jegyeiket tekintve az irodalom új irányainak jelölőivé váltak. A történelmi krónikák szövegeiben felfedezhetők azok a jegyek, amelyek a narráció eszközével, de már nem a hétköznapi realitás talaján fogalmaznak meg történeteket. A hivatalos historiografikus szemlélet mellett kialakul az apokrif, kiegészítő oldal, amely sok esetben elmosza a határokat a valóság és a fikció, a történelmi hitelesség és a legendák, mítoszok világa között. A lírai műfajokban mind jobban kifejezésre jutó egyéni hangvétel és önkifejezési formák létjogosultságot nyertek a prózai szövegekben is.

A történelmi munkákban megjelenő *liezhuanok* (列傳 felsorakoztatott életrajzok) az életrajzi elemekre épített történet szemlélet alapjait fektették le, Sima Qian (i. e. 145–86) egyéni stílusa a korai narratíva legfontosabb mérföldköveként értelmezhető. A híres történelmi

személyek, kiemelkedő hősök életútja viszonyítási pontként jelenhetett meg a történeti munkákban, amely már nemcsak tárgyilagos, az egyes embertől elvonatkoztatott módon mutatható rá a történelem és a kultúra nagy fordulópontjaira, hanem elhelyezte azt a kronologikus rend kontextusában. A két szál – a történelmi és az élettörténeti vonal – összefonódásával, ezáltal a történetírói nézőpontok változtatásával a szöveg dinamikája jelentősen megnövekedett, a szubjektív-objektív fogalom párral megragadható szerzői állásfoglalások összetettebbekké váltak. A személyek köré rajzolódó anekdotikus hagyomány egyre több valóságon túli, természetfeletti elemmel egészítette ki a megtörtént események részleteit, a valóságos személyek varázsát mitologizált bemutatásukkal emelte. A történelmi hősök kultúrhéroszokká, a kínai hagyomány halhatatlan szereplőivé váltak, az életükhöz kapcsolt mesés elemek sokasága népszerűségük biztos jeleként is felfogható.

Az egyéni világlátás bemutatása leginkább olyan műfajokban érthető el magaslatait, amelyek a személyes tapasztalatok megszerzésének folyamatát mutatják be. Ezek között kiemelkedő helyet foglalnak el az útifeljegyzések, amelyek a környező, ismeretlen világ felfedezésétől indulnak el, és a belső utazás spirituális élményéig viszik el az olvasót. A természet felfedezése nemcsak a látvány gyönyörűségében megragadható élményeket fogalmazta meg, hanem az ember belső világának változásait, amelyek ezekre a külső ingerekre rezonálnak. A tájleírások lírai hangvételét nemcsak a költészet műfajaiban ismerhetjük fel, hanem a prózai szövegek érzelemdús, szenzibilis leírásaiban is, amelyek nem képzelhetők el ember és környezete, ember és a természet közvetlen találkozása és egymásra hangolódása nélkül. Nem véletlen, hogy az útleírások gyakran filozofikus részekbe torkollnak, az élmények mély önvizsgálatot indítanak el a szerzők és az olvasók lelkében egyaránt.

Az én és a világ bipoláris viszonyrendszerében bekövetkező újrastrukturálódás, ami az egyéni tapasztalatok jelentőségének növekedését eredményezte, a látható és a lelki folyamatokon túl egy másik dimenziót is megnyit az emberi képzelet számára. Ahogyan a valóságos és tényszerű események megragadása a hivatalos próza jellemzőihez sorolható, úgy a természetfeletti jelenségek krónikái az ezzel szemben kibontakozó, alternatív valósághoz közelítenek. A *zhiguai* és a *chuanqi* történetek alapjait a megszokottól eltérő, rendkívüli helyzetek hordozzák magukban, amelyek bizonytalanságot, talajvesztettséget fejeznek ki az éppen széthullani látszó politikai viszonyok között. A szellemekkel való találkozások és a kísértetjárta helyek megidézését erős szorongással fogadja a mai olvasó is, és ízlelőt kaphat abból a kiszolgáltatottságból, amelyben a történetek szereplőinek részük van. Pu Songling furcsa történeteinek irodalomtörténeti jelentősége nemcsak abban jut kifejezésre, hogy rámutat ezekre az anomáliákra, és szembesíti az embert saját törékeny természetével, hanem egy újfajta

irodalmi eszköztárat is felvonultat, amely az érdeklődés és a feszült figyelem fenntartására irányul. A leírások érzékletessége és finomsága a tájleírásokban tökéletesre csiszolt irodalmi nyelv további fejlődési irányát jelölte ki, amelyben különösen fontos szerep jut a nyelv vizuális és akusztikus megidézõ erejének. Az életszerûség nemcsak a környezet aprólékos, részletezõ megfestésében mutatkozott meg, hanem a szereplõk pszichológiai mélységû jellemzésében is, amely már túllépett a leírás keretein és a dialógusok nyelvi és dramaturgiai jegyeiben nyerte el összetett formáját.

A narratív prózairodalom legnagyobb szabású vállalkozása a kínai irodalomban a klasszikus regény. Mindaz, ami a próza mûfajában az ezt megelőzõ elbeszélõ irodalmi kísérletekben megjelent, összegezve és tömörítve vált a regény mûfajának sajátosságává. A témaválasztást, ahogyan azt a korábbiakban már megállapítottuk, elsõdlegesen befolyásolták a populáris irodalmat átható népszerű történetek. A klasszikus regény mûfaja azonban nem ezekbõl a széles érdeklõdésre számot tartó cselekményekbõl nyeri erejét, hanem abból a textualizált tapasztalatból, amely a *liezhuanok* olvasmányos szövegeitõl a *chuanqi* fordulatos cselekményvezetésén át a pu songlingi jellemrajzokig a narratív próza esszenciáját tartalmazza. A nagy klasszikus regények egyszerre történeti, életrajzi és földrajzi irányultságúak, mindamellét nyelvezetüket és stílusukat tekintve ötvözik a klasszikus prózahagyományokat az irodalom újabb törekvéseivel. Külön figyelmet kell szentelnünk a regényekben megjelenõ vallási-filozófiai válaszkereséseknek, melyek a kanonikus irodalomból kirekesztett kérdésekre fókuszálnak. A hivatalos prózairodalom ideológiai irányultságát sokáig a konfuciánus fogalom- és értékrendszer uralta, amellyel szemben a taoista és buddhista filozófia térnyerése jelentett alternatívát. A *zhiguai* fogalma megtestesítette mindazt az ellenállást, amelyet a mûvelt írástudói réteg a hatalommal szemben képviselhetett, a hivatali szolgálat társadalmi kényszere mellett menekülési lehetõségként választhatott. Furcsa ellentmondásként a *zhiguai* sokkal inkább szólt a valóságról, mint a hivatalos prózai szövegek, amelyek többnyire egy rögzített ideálképhez igazodásukban töltötték be véleményformáló, iránymutató szerepüket. A természetfelettihez közelítés jelenségében nemcsak az az igény fejezõdött ki, amely a konfucianizmusból számûzött spiritualításra irányult, hanem annak a látásmódnak a kifejezése is, amely a világérzékelés határait messze a társadalomérzékelés és -értékelés határain túlra helyezte. A szellemekkel és démonikus erõkkel hadakozó írástudók a maguk közegében, mindennapi valóságában küzdöttek ezekkel a természetfeletti erõkkel, amelyekkel szemben gyakran alulmaradtak, olykor pedig – szintén a sors kiszámíthatatlanságát bizonyítva – csodálatos módon felülkerekedtek. A *zhiguai* és a *chuanqi* történetek mindig aktualizálható,

népszerű irodalmi anyagot szolgáltatottak, amelyek a történelmi vagy mesebeli hősök által életrekellett tanulságokkal újra és újra elgondolkodásra készítették az adott kor közönségét.

A prózairodalom elfogadottságának növekedésével, társadalmi presztízisének erősödésével az irodalomtudományi munkák egyre inkább hajlottak arra, hogy a prózai írásokkal szembeni elvárásokat megfogalmazzák, amely egyértelműen a szövegek minőségi javulásának irányába hatott. A költészetben elvárt virtuozitás és eredetiség a prózanyelvben is sajátos írói nyelvezetek és stílusok kialakulásához vezettek, amelyeknek leginkább csak az alkotó önkifejezése szabott határokat. A klasszikus nyelven írott novellairodalom kihívóra talált a népszerű irodalmi műfajok részéről, a szórakoztató irodalmi formák élettelisége, a beszélt nyelvhez közelítő, közérthetőbb írott nyelve szorosabbra vonta a köteléket az irodalmi szövegek megalkotói és annak élvezői, befogadói között. A narratív szövegekből eltűnt az arisztokratikus jelleg, amely a líra esetében kulturális szakadékot támasztott a társadalom különböző rétegei között. A szélesebb közönséget megszólító irodalom a műélvezet különböző fokozatait tette elérhetővé a nézők-olvasók-hallgatóság körében.

Az irodalom élő nyelvi közegben való megjelenése előrevetítette a népszerű formák és műfajok felemelkedését, és megnyitotta az utat a klasszikus irodalmi hagyományokkal szemben évenyesülő modern tendenciáknak.

III. A kötet eredményei

A kötetben elemzett szövegek köre magában foglalja a klasszikus kínai prózairodalom nagy korszakainak legjelentősebb alkotásait, melyek a próza mint a lírától jól megkülönböztethető szövegtípus irodalmivá válásának főbb állomásait is reprezentálják. A vizsgálódás során a hivatalos prózaszövegek variánsaitól a regény kialakulásának folyamatáig jutunk el, amely több aspektusból is megvilágítja a prózai műfajok felemelkedésének ívét. A kötetben magyar fordításban is közölt szövegrészletek révén, amelyek egy része csak itt olvasható magyarul, felismerhetővé válnak az irodalmi hagyományt működtető és fenntartó kapcsolódási pontok, intertextuális helyzetek. A kötet különös hangsúlyt helyez a nem kanonikus, a valóság és a fikció határán születő irodalmi szövegek bemutatására, amelyek a nagyepikai műfajok előképeiként elsőként nyújtanak lehetőséget a hivatalos ideológiától függetlenedni vágyó, írói-művészi-alkotói szabadság megélésére.

A kötet a klasszikus prózairodalom tanulmányozásához igyekszik újabb támpontokat adni, amelyek megjelentek ugyan a nemzetközi szakirodalomban, ott azonban főként a klasszikus irodalom történeti szempontú elemzéseibe ágyazottan. Ennek indokoltságát nem

vitatjuk, azonban érdemes a klasszikus prózahagyomány szövegeit az intertextualitás aspektusából mélyebben vizsgálni, így körvonalazhatóvá válnak azok a jegyek, amelyek az egyes irodalmi műfajok definiálásához segítséget jelenthetnek. Felismerhetővé válik, hogyan alapozta meg a hivatalosan támogatott társadalmi normarendszer az irodalmi ízlés alakulásának kezdeti szakaszát, és honnan merített „erőt” vagy „ihletet” az ettől való elszakadáshoz, a nem kanonikus szövegtípusok irodalmi felemeléséhez, amely végső soron a modern kínai prózairodalom további fejlődéséhez is nélkülözhetetlen alapot teremtett.

Hivatkozott források

GU, Ming Dong. 2005 *Chinese Theorie of Reading and Writing. A Route to Hermeneuics and Open Poetics*. State University of New York Press.

LEVY, Dore J. 2001 *Literary Theory and Criticism, A Columbia History of Chinese Literature*, New York, Columbia University Press.

A kínai irodalom körében megjelent publikációk listája

Önálló kötetek

1. Klasszikus kínai költészet, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2018, <https://mersz.hu/kiadvany/382/>, ISBN: 978 963 454 239 1
2. Klasszikus kínai próza, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2018, <https://mersz.hu/kiadvany/372/>, ISBN: 978 963 454 240 7
3. Mesék a természetfelettiről. A zhigui jelentősége a klasszikus kínai irodalomban. Budapest, Taramix Kiadó, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2018, 216 p. ISBN: 9786155186677
4. Klasszikus kínai próza, Budapest, : PPKE BTK (2017), 156 p. Egyetemi jegyzet. ISBN: 9789633083222
5. Klasszikus kínai költészet. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, egyetemi jegyzet (2013), 199 p. ISBN: 9789633081693
6. Tenyérnyi selymen végtelen tér: Kínai költők magyar fordításokban. Budapest, Argumentum Kiadó, Akadémiai Kiadó (2006) 245 p. ISBN: 9634463630

Tanulmányok

1. A modern kínai líra klasszikus poétikai öröksége – A kísértő régmúlt Zhai Yongming versében pp. 69-79. In: Szilágyi Zsolt (szerk.) Kulturális hagyomány a modern kelet-ázsiai államban (2016)
2. Zhai Yongming: Egy kortárs kínai költő. MŰHELY: KULTURÁLIS FOLYÓIRAT 2016. : 5-6. pp. 40-44. (2016)
3. Modernség és hagyományok a kortárs kínai lírában: Zhai Yongming pp. 316-329. In: Salát, Gergely (szerk.) Kínai álom - kínai valóság Budapest, Magyarország : Typotex, p. 329 (2015)
4. A kert mint menedék Bai Juyi kései költészetében. TÁVOL-KELETI TANULMÁNYOK 2013/1-2. pp. 9-21. (2014)

5. Kép és vers: Du Fu esztétizáló verseinek konfuciánus vetülete. TÁVOL-KELETI TANULMÁNYOK 2012/1-2 pp. 65-77. (2014)
6. A kortárs kínai költészetéről: Zhai Yongming versei. SZÉPIRODALMI FIGYELŐ 2013. 2 pp. 61-68. , 8 p. (2013)
7. A létértelmezés taoista-buddhista vonatkozásai Wang Wei verseiben. TÁVOL-KELETI TANULMÁNYOK 2011.1-2 pp. 129-139. (2011)
8. Bevezetés In: Li, Csi - A Vang-fiú és a Li-lány története. Budapest, Viktória Kiadó, (2008) pp. 5-11.
9. 匈—中文學作品翻譯回顧 pp. 32-33. In: Oktatási, es Kulturális Minisztérium (szerk.) "Szabadság, szerelem!" : a magyar kultúra Kínában a Magyar Évad keretében, Budapest, Oktatási es Kulturális Minisztérium, (2007) p. 101.
10. A csan buddhizmus művészetfelfogása. Liang Kai és Mu Qi képei pp. 187-193. In: Farkas, Ildikó; Molnár, Pál (szerk.) Japanisztika konferenciák a Károli Gáspár Református Egyetemen 2005-2006 : a KRE Japán Szak Tudományos Diákkörének munkái. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem (KGRE), (2007) p. 329.

Konferencia-előadások:

Eredet- és eredetkeresés Huszka József tanulmányaiban, Konferencia Szabolcsi Miklós emlékére, ELTE, irodalomtörténeti Intézet, Budapest, 2001.

A csan buddhizmus művészetfelfogása. Liang Kai és Mu Qi képei Japanisztika Konferenciák a Károli Gáspár Református Egyetemen, KRE BTK, Budapest 2006. április.

Barackvirág-forrás (桃花源記) – Tao Yuanming (陶淵明), kínai költő művének megidézése An Kyon (安堅), koreai festő képén, VI. Japanológia konferencia KRE, BTK. Japán, Kína, Korea: Kölcsönhatások – múlt, jelen, jövő Budapest, 2011. április 27.

A kert mint menedék Bai Juyi kései verseiben, Előadások a 90 éves Csongor Barnabás tiszteletére, a Kelet-ázsiai/Távol-keleti Intézet 90 éves fennállásának alkalmából, ELTE BTK, Budapest, 2013. november 27.

A magyar költészet műfordításai Kínában: Petőfi kínaiul, MK'65 Konferencia a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvétel 65. évfordulójára, ELTE Konfuciusz Intézet, 2014. október 9.,

Modernség és hagyományok a kortárs kínai lírában: Zhai Yongming, Kínai álom - kínai valóság. Konferencia a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvétel 65. évfordulójára, Budapest, PPKE, 2014. november 21.

A modern kínai líra klasszikus alapjai Kulturális hagyomány a modern Kelet-ázsiai államban, Budapest, PPKE, 2016. április 8.

CEEC Symposium on Sinology Research and Chinese Language Pedagogy, Riga, Lettország, 2016. november 5.

匈牙利汉语教学特色研讨会 (Szeminárium a magyarországi kínai nyelvoktatásról)

汉语教学与汉学人才培养 (A kínai nyelv oktatása és a sinológiai képzés)

2016. november 26. Mirage Medic Hotel, Budapest, Dózsa György út 88, 1068

„Tus és ecset”, avagy tájleírások a népszerű *youji* műfajában a Song-korból. „Tus és Eceset” Konferencia Miklós Pál emlékére születésének 90. és halálának 15. évfordulója alkalmából. PPKE, Kínai Tanszék és a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum szervezésében, Budapest, 2017. november 25.

Egyetemi előadások:

Modernség vagy hagyomány. A kínai költészet útkeresései a 20. századtól, A nemzet tudatot meghatározó irodalom Kelet-Ázsiában (Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport, PEACH - rendezvény) Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Budapest Sophianum 2015. május 11.

"Tenyérnyi selymen végtelen tér nyílik" : a végtelen és a felfoghatatlan érzékeltetése a klasszikus kínai szövegekben Terek tájak, helyszínek. Az irodalom topográfiája, Pázmány Szenior Egyetem, PPKE, BTK, 2018. október 18.

Lapbemutatók, kötetbemutatók, sajtószerelések:

Kína. Tematikus szám bemutatója (Szépirodalmi Figyelő)
Budapest, PPKE, 2013. június 19. (szerző)

A közép birodalma A győri Műhely folyóirat KÍNA tematikájú számának bemutatója
Budapest, 2016. december 7. (szerző)

Kínai álom, kínai valóság – új könyv a modern Kína-kutatásról

Vendég: Salát Gergely, szerkesztő és Csibra Zsuzsanna, szerző

Kossuth Rádió, Belépő, 2016. február 9.

Ismeretterjesztő előadások:

Kínai –klub a Pázmányon előadások:

Teaházak és Kínai vázák. A Kelet divatja Európában
Budapest, 2013. október 21.

Ferdítések és fordítások: avagy miért sárga a tavasz? A kínai költészet magyar műfordításai
Budapest, 2014. január 20.

Teknőspáncél, bambuszcsíkok, papírtekercek. A kínai írás története.
Előadás a kínai nyelvről és próba kínai nyelvlecke, Országos Idegennyelvű Könyvtár Kína-
nap, 2017.szeptember.22.

A kínai holdújév
Országos Idegennyelvű Könyvtár, 2018. február 19.

Kutatók Éjszakája előadások:

Gyógyító kínai ételek
Keleti konyha – keleti kultúra. Gasztronómia és kultúra Kelet-Ázsiában,
Budapest, PPKE, 2016. szeptember 7.

Szörnyek, szellemek, kísértetek – A klasszikus kínai irodalom legijesztőbb meséi, Ázsiai legek,
PPKE BTK , 2017. szeptember 29.

Fényes gyöngy a tavon- Shen Kuo „UFO”-története
Hétköznapi Ázsia-Ázsiai hétköznapiak, Budapest, PPKE, 2018. szeptember 28.